

(Original Article)

The Development of The Mother-To-Infant Attachment Questionnaire (MIAQ) For Newborns' Mothers Admitted to The Neonatal Intensive Care Unit (NICU)

**Chananchita Chunko, **Asst.Prof.Dr. Surasak Treenai*

**Master of Nursing Science student, Pediatric Nursing, Faculty of Nursing, **Faculty of Nursing, Advisor,
Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand*

Correspondence to : streenai@hotmail.com

(Received : 15 July 25, Revised : 29 July 25, Accepted : 29 July 25)

Abstract

This developmental study aimed to develop the Mother-to-Infant Attachment Questionnaire (MIAQ) and to assess its appropriateness and basic measurement qualities for evaluating maternal attachment among mothers whose newborns were admitted to a Neonatal Intensive Care Unit (NICU). The research was conducted in two phases: (1) questionnaire development and content validation by five experts, and (2) preliminary testing with 30 mothers selected through convenience sampling based on pre-defined criteria. The results showed that the developed questionnaire demonstrated high content validity and acceptable reliability, with a Cronbach's alpha coefficient of 0.88 for all 26 items. The alpha coefficients when each item was deleted ranged from 0.87 to 0.88, and item-total correlations ranged from 0.30 to 0.58. The MIAQ was found to be appropriate for contexts where mothers are unable to provide continuous care for their infants, such as in NICU settings with time and health-related constraints. By reflecting maternal perceptions and emotions directly, this tool can offer preliminary insight into maternal-infant attachment and provide a foundation for supporting early bonding between mothers and their newborns.

Keywords: *mother-to-infant attachment, questionnaire, neonatal intensive care unit*

Royal Thai Air Force Medical Gazette, Vol. 71 No. 2 July - December 2025

(นิพนธ์ต้นฉบับ)

การพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด สำหรับมารดาที่คลอดบุตรและรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด*

*ชนัญชิตา จุลเกาะ, **ผศ.ดร.สุรศักดิ์ ตรีนัย

*นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก, คณะพยาบาลศาสตร์, **คณะพยาบาลศาสตร์,

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลของโปรแกรมการพึงเลี้ยงของมารดาต่อการตอบสนอง
ของทารกแรกเกิดและความผูกพันของมารดาต่อทารกในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (Mother-to-Infant Attachment Questionnaire: MIAQ) และศึกษาความเหมาะสมรวมถึงคุณสมบัติเบื้องต้นของเครื่องมือสำหรับใช้ประเมินระดับความผูกพันของมารดาที่คลอดบุตรและมีทารกแรกเกิดเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การพัฒนาแบบสอบถามและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และ (2) การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในกลุ่มตัวอย่างมารดาที่มีทารกอยู่ในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบสะดวกตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการศึกษพบว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูง และมีความเชื่อถือได้ในระดับที่ยอมรับได้ โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจากข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ เท่ากับ 0.88 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคกรณีลบข้อคำถามที่ละข้ออยู่ในช่วง 0.87 ถึง 0.88 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมอยู่ในช่วง 0.30 ถึง 0.58 แบบสอบถาม MIAQ จึงเหมาะสำหรับบริบทที่มารดาไม่สามารถดูแลทารกได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ในหอผู้ป่วย NICU ซึ่งมีข้อจำกัดด้านเวลาและสุขภาพของทารก ด้วยการประเมินจากความรู้สึกของมารดาโดยตรงช่วยสะท้อนระดับความผูกพันเบื้องต้น และเป็นแนวทางในการส่งเสริมสายสัมพันธ์แม่-ลูกได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ความผูกพันมารดา-ทารกแรกเกิด, แบบสอบถาม, หอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความผูกพัน (attachment) คือความสัมพันธ์ที่แสดงออกถึงความรัก ความเอาใจใส่ และความห่วงใยซึ่งก่อตัวขึ้นอย่างลึกซึ้งระหว่างบุคคลสองคน⁽¹⁾ โดย Bowlby⁽²⁾ อธิบายว่าความผูกพันของมารดา คือสายสัมพันธ์ที่อบอุ่นมั่นคงและต่อเนื่องกับทารก ซึ่งมีรากฐานมาจากการรู้สึกภายในและการเชื่อมโยงทางอารมณ์อย่างลึกซึ้ง⁽³⁾ องค์ประกอบของความผูกพันซึ่งสะท้อนจากความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนบุคคลของมารดา 4 ด้าน ได้แก่ ความสุขเมื่อได้อยู่ใกล้ชิดกับทารก การยอมรับพฤติกรรมของทารกแม้จะไม่สมบูรณ์ ความปรารถนาในการเข้าใจทารก และความต้องการปกป้องดูแลด้วยความรัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (motheral-

to-infant attachment)⁽⁴⁾ และข้อสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับความผูกพันระหว่างมารดาและทารก และงานที่เน้นบทบาทของประสบการณ์ส่วนบุคคลหลังคลอดในกระบวนการสร้างความผูกพัน⁽⁵⁾ ซึ่งว่าความผูกพันแม่-ทารกเป็นปรากฏการณ์เชิงอารมณ์ที่ซับซ้อน ซึ่งควรได้รับการประเมินอย่างรอบด้านตั้งแต่ระยะแรกของการสัมพันธ์

ในการศึกษานี้ ความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิดได้ถูกกำหนดในรูปของนิยามเชิงปฏิบัติการ (operational definition) เพื่อใช้ในการพัฒนาแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด โดยเฉพาะในบริบทของหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด หมายถึง “การแสดงออกของมารดาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิดเห็นและประสบการณ์ส่วนตัวที่เกิดขึ้นเมื่อมารดาเห็นภาพเคลื่อนไหวของทารกเกิดก่อนกำหนด”

นิยามนี้เป็นผลจากการประยุกต์องค์ความรู้เชิงทฤษฎีด้านความผูกพัน^(1,2) ร่วมกับองค์ประกอบของความผูกพันที่สามารถประเมินได้จากมุมมองและประสบการณ์ของมารดาหลังคลอด^(4,5) มาสู่การออกแบบข้อคำถามที่สามารถวัดได้จริงในสถานการณ์ทางคลินิก โดยมุ่งเน้นการสะท้อนมิติทางอารมณ์ การรับรู้ และการตอบสนองของมารดาในช่วงเวลาที่ไม่สามารถดูแลทารกอย่างใกล้ชิดได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับโครงสร้างของแบบสอบถามความผูกพันของมารดา (Maternal Attachment Inventory: MAI) ที่พัฒนาโดย Müller⁽⁶⁾ ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดความผูกพันจากการรับรู้ของมารดาและได้รับการยอมรับในวงการวิชาการพยาบาลทารกและครอบครัว

ในกรณีที่ทารกต้องเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (Neonatal Intensive Care Unit: NICU) มักมีข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างความผูกพันระหว่างมารดาและทารกอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการแยกจากกันทางกายภาพ ความวิตกกังวลของมารดาหรือข้อจำกัดในการสัมผัสและดูแลทารกโดยตรง อุปสรรคเหล่านี้ล้วนลดทอนโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในช่วงเริ่มต้นของชีวิตทารก การประเมินระดับความผูกพันในบริบทนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการแยกจากกันในระยะหลังคลอดอาจส่งผลกระทบในระยะยาว ทั้งต่อพัฒนาการของทารก สุขภาพจิตของบิดามารดา และความมั่นคงในบทบาทการเป็นพ่อแม่^(7,8) นอกจากนี้มีรายงานว่าพ่อแม่ที่มีบุตรอยู่ในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (Neonatal Intensive Care Unit: NICU) มักประสบกับประสบการณ์ที่ซับซ้อน เปรียบเสมือนการนั่งรถไฟเหาะที่มีทั้งช่วงเวลาที่แห่งความใกล้ชิดและการแยกจากกัน ซึ่งส่งผลต่ออารมณ์และความสัมพันธ์กับทารกอย่างมาก ผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องปรับตัวและได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์อย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความผูกพันและโอกาสในการใช้เวลาอยู่ร่วมกันในฐานะครอบครัว⁽⁹⁾

การเฝ้าระวังปัจจัยที่อาจนำไปสู่ความบกพร่องทางอารมณ์และสังคมในช่วงปีแรกของชีวิตทารกถือเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการดูแลของมารดาในระยะแรกหลังคลอดที่มีบทบาทในการลดความเสี่ยงต่อปัญหาในระยะยาว เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว พัฒนาการการเคลื่อนไหวที่ไม่สมดุล หรือภาวะถดถอยทางสังคม ซึ่งในบริบทของการพยาบาลเด็ก

ที่ให้ความสำคัญกับสภาวะของทั้งเด็กและครอบครัว การส่งเสริมพัฒนาการด้านความผูกพันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด เป็นบริบทที่เต็มไปด้วยข้อจำกัดในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารก ทั้งจากสภาวะสุขภาพของทารกที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและจากการแยกห่างของมารดาในช่วงต้นของชีวิตทารก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความผูกพันระหว่างกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือให้เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมและกลุ่มประชากรเป้าหมายอย่างต่อเนื่องผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบสอบถามเพื่อประเมินระดับความผูกพันของมารดาในบริบทเฉพาะนี้ขึ้น โดยใช้แบบสอบถาม MAI ของ Müller⁽⁶⁾ ซึ่งได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิ์มาแปลและปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยผ่านกระบวนการแปลอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความสอดคล้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เบื้องต้นกับกลุ่มมารดาหลังคลอดที่มีทารกอยู่ในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (Neonatal Intensive Care Unit: NICU) เพื่อประเมินความเข้าใจ ความชัดเจนของข้อความ และการตีความเนื้อหาเพื่อให้สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์แม่ลูกได้อย่างเหมาะสมตั้งแต่วัยแรก ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิดที่สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว โดยนำแบบสอบถามต้นฉบับ⁽⁶⁾ มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย ผ่านกระบวนการแปล ตรวจสอบภาษา และความสอดคล้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มมารดาหลังคลอดที่มีทารกอยู่ในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด เพื่อประเมินความเข้าใจ ความชัดเจนของข้อความ และความเหมาะสมของเนื้อหา อันเป็นขั้นตอนสำคัญในการปรับเครื่องมือให้สามารถสะท้อนระดับความผูกพันของมารดาในบริบทเฉพาะได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

แบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิดในการศึกษาครั้งนี้ พัฒนาขึ้นภายใต้รูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนา (developmental research)^(9,10) ซึ่งเน้นการออกแบบพัฒนา และประเมินเครื่องมือหรือกระบวนการใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทการใช้งาน จึงเป็นแนวทางการวิจัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิดสำหรับมารดาที่คลอดบุตรและรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตทารก

แรกเกิดที่เป็นบริบทเฉพาะ แบบสอบถามนี้มีบทบาทสำคัญในการประเมินความรู้สึก ความเข้าใจ และพฤติกรรมของมารดาเกี่ยวกับความผูกพันที่มีต่อทารก ทั้งยังสามารถนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดูแลที่ตอบสนองต่อความต้องการของทั้งมารดาและทารกได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (Mother-to-Infant Attachment Questionnaire: MIAQ) และเพื่อศึกษาความเหมาะสมและคุณสมบัติของเครื่องมือสำหรับมารดาที่คลอดบุตรและบุตรรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (Mother-to-Infant Attachment Questionnaire: MIAQ) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความผูกพันอย่างเป็นระบบ⁽¹⁻⁵⁾ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างข้อคำถามที่สอดคล้องกับทฤษฎีและประสบการณ์ของมารดาหลังคลอดในบริบทหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) โดยโครงสร้างหลักของแบบสอบถามอ้างอิงจากแบบสอบถามความผูกพันของมารดา (Maternal Attachment Inventory: MAI) ซึ่งพัฒนาโดย Müller⁽⁶⁾

โดยให้ความสำคัญกับ ความรู้สึก ความคิดเห็น และประสบการณ์ส่วนตัวที่เกิดขึ้นเมื่อมารดาเห็นภาพเคลื่อนไหวของทารกเกิดก่อนกำหนด ที่เป็นจุดเน้นถึงความรู้สึกรักใคร่ผูกพันของมารดาที่มีต่อทารกและเป็นหัวใจสำคัญของการปรับตัวสู่บทบาทความเป็นแม่ โดยกระบวนการนี้เริ่มต้นตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์และดำเนินต่อเนื่องหลังคลอด⁽¹¹⁾ ความผูกพันดังกล่าวเป็นคุณลักษณะเชิงจิตใจที่สามารถรับรู้ได้จากมารดาเอง และควรได้รับการประเมินผ่านความรู้สึกและทัศนคติของมารดาโดยตรง แบบสอบถามนี้ยังได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบททางคลินิกของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการประเมินความผูกพันของมารดาในลักษณะ “ความผูกพันแบบทางเดียว” (unidirectional maternal-infant attachment)^(11,12) ที่สะท้อนถึงความรู้สึกของมารดาที่มีต่อทารก ความรัก ความห่วงใย

ความใกล้ชิด และการให้คุณค่าทารกจากมุมมองของมารดาเป็นหลัก โดยไม่เน้นการตอบสนองจากทารกหรือปฏิสัมพันธ์ที่ต้องเกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นไปได้ยากในสถานการณ์ที่มารดาไม่สามารถอยู่ใกล้ชิดกับทารกได้ตลอดเวลา เช่น ในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (developmental research) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเครื่องมือในการวัดความผูกพันระหว่างมารดากับทารกแรกเกิดในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) โดยใช้แบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (Mother-to-Infant Attachment Questionnaire: MIAQ) ซึ่งได้รับการดัดแปลงจากแบบสอบถามต้นฉบับ The Maternal Attachment Inventory (MAI) ของ Müller⁽⁶⁾ ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในสถานการณ์เฉพาะของการดูแลทารกในภาวะวิกฤต ดำเนินการศึกษาตั้งแต่ 6 มกราคม ถึง เดือน 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

ประชากร คือ มารดาหลังคลอดที่มีทารกแรกเกิดเข้ารับการดูแลในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) ณ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาจำนวน 30 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด ได้แก่ เป็นมารดาอายุระหว่าง 18-45 ปี ที่สามารถอ่านและตอบแบบสอบถามได้ และไม่มีประวัติความผิดปกติทางจิตเวช ผู้ที่ไม่เข้าใจแบบสอบถามไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ หรือไม่ให้ความยินยอมจะถูกคัดออกจากการวิจัย

การเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มีความเหมาะสมสำหรับการวิจัยในระยะเริ่มต้นเพื่อทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ซึ่งนักสถิติแนะนำว่าควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 30 คน เพื่อให้ค่าที่ได้มีเสถียรภาพ และสามารถสะท้อนความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามได้อย่างแม่นยำ^(13,14) อีกทั้งขนาดดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการแจกแจงแบบปกติ (central limit theorem) ซึ่งระบุว่าถ้าการมีตัวอย่างตั้งแต่ 30 หน่วยขึ้นไป จะทำให้ข้อมูลมีลักษณะใกล้เคียงกับ

การแจกแจงแบบปกติ ส่งผลให้เหมาะสมต่อการวิเคราะห์ทางสถิติในขั้นต้น⁽¹⁵⁾

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารก (Mother-to-Infant Attachment Questionnaire: MIAQ) เป็นแบบประเมินความรู้สึกผูกพันของมารดาโดยตรงผ่านแบบสอบถามจำนวน 26 ข้อ ประกอบไปด้วย การรับรู้หน้าตาของทารก ความสนใจและความผูกพันต่อกัน การสัมผัสทางการยอมรับความเป็นบุคคลของทารก และการยอมรับตนเอง โดยมีเกณฑ์การเลือกตอบแบบสอบถาม ดังนี้

บ่อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
บ่อยครั้ง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกความคิดเห็นของท่านเป็นบางส่วน
นานๆ ครั้ง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกความคิดเห็นของท่านเพียงเล็กน้อย
ไม่เคยเลย	หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกความคิดเห็นของท่านเลย

Mother-to-Infant Attachment Questionnaire (MIAQ) มีเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามที่วัดความรู้สึกและทัศนคติของมารดาที่มีต่อทารกโดยใช้การวัดแบบ 4 ระดับ (Likert scale) ดังนี้ บ่อยที่สุด (almost Always) เท่ากับ 4 คะแนน บ่อยครั้ง (often) เท่ากับ 3 คะแนน นานๆ ครั้ง (sometimes) เท่ากับ 2 คะแนน และไม่เคยเลย (almost Never) เท่ากับ 1 คะแนน มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 26-104 คะแนน คะแนนสูงหมายถึงความผูกพันของมารดาทารกที่สูงกว่า

จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนและเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยโครงการวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่ REC. 097/2566 อนุมัติเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2566 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี โดยข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บเป็นความลับและใช้เลขที่ของแบบสอบถามเป็นรหัสแทนชื่อ-นามสกุลของผู้เข้าร่วมวิจัย การเข้าร่วมวิจัยไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการ และการ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลไว้อย่างดี โดยไม่มีการรั่วไหลของข้อมูล ผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้มีเพียงผู้วิจัยเท่านั้น ผลการศึกษาต่างๆ ผู้วิจัยเผยแพร่เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น

ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม MIAQ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาแบบสอบถามและการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านทฤษฎีความผูกพัน และงานวิจัยเชิงประยุกต์⁽¹⁻⁵⁾ อย่างเป็นระบบ เพื่อดึงแนวคิดและองค์ประกอบที่เหมาะสม จากนั้นได้นำแบบสอบถามความผูกพันของมารดา MAI⁽⁶⁾ มาปรับแก้ไขให้เหมาะกับบริบทไทยและบริบทการดูแลในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด เหตุผลที่เลือกใช้แนวทางนี้เพราะว่า MAI เป็นเครื่องมือที่ผ่านการใช้งานในงานวิจัยหลายครั้ง และมีความนิยมในสาขาการพยาบาลทารก และการพยาบาลครอบครัว การดัดแปลงพื้นฐานของ MAI จึงช่วยให้เครื่องมือใหม่มีรากฐานทฤษฎี และมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของมารดาไทย นอกจากนี้การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเนื้อหาไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิช่วยยืนยันว่าแบบสอบถามสะท้อนองค์ความรู้เชิงวิชาการและความรู้สึกที่แท้จริงของประชากรเป้าหมาย

จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านทารกแรกเกิด 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน พยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดวิกฤต 2 ท่าน และหัวหน้าหอผู้ป่วย 1 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ดัชนีความตรงของแต่ละข้อ (Item-Content Validity Index: I-CVI) โดยพิจารณาค่าที่มากกว่า 0.78 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้⁽⁷⁾ พร้อมปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ

ผลการประเมินพบว่า ข้อคำถาม 25 จาก 26 ข้อ ได้รับคะแนนความเห็นระดับสูงจากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ซึ่งแสดงถึงความตรงเชิงเนื้อหาในระดับดีเยี่ยม (I-CVI อยู่ในช่วง 0.80-1.00) สำหรับข้อคำถามลำดับที่ 22 ได้รับข้อเสนอแนะให้ปรับถ้อยคำจาก “ฉันคิดว่าฉันมีความสำคัญต่อลูกน้อย” เป็น “ฉันคิดว่าฉันมีความสำคัญต่อลูก” เพื่อความกระชับและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ภายหลังการปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มมารดาหลังคลอดที่มีทารก อยู่ใน NICU จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนด วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือด้านความ เชื่อมั่น (reliability) ด้วยค่าความสอดคล้องภายใน (Cronbach's alpha) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ข้อกับคะแนนรวม (corrected item-total correlation) แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทดลองใช้เครื่องมือ (Try-out) เครื่องมือ

ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ได้นำ ไปทดลองใช้กับกลุ่มมารดาจำนวน 30 คน ณ หอผู้ป่วยวิกฤต ทารกแรกเกิด (NICU) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อประเมินความชัดเจนของภาษา ความเหมาะสมของถ้อยคำในการตอบแบบสอบถาม และ ความครอบคลุมของเนื้อหาในแบบสอบถามความผูกพัน ของมารดาต่อทารกแรกเกิดทั้งนี้มารดาจะได้รับแบบสอบถาม เพื่อทำการตอบแบบสอบถามก่อนเข้าเยี่ยมบุตร โดยใช้เวลา ตอบแบบสอบถามประมาณ 20 นาที

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability testing) ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ประเมินโดยใช้วิธีหา สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเป็นการทดสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความ สอดคล้องกันภายในแบบสอบถามหรือไม่ โดยค่าความเที่ยงที่ ยอมรับได้ควรมีค่า >0.80 ⁽¹²⁾

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นในครั้งนี้ ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวม (Cronbach's coefficient of Alpha) เท่ากับ 0.88 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงในระดับดี สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (Corrected item-total correlation) มีค่า อยู่ระหว่าง 0.3-0.58 โดยได้แสดงค่า Cronbach's Alpha if Item Deleted หรือค่าครอนบาคอัลฟาเมื่อข้อคำถามนั้น ถูกลบออกไปมีค่าอยู่ระหว่าง 0.87 ถึง 0.88

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายคุณลักษณะ ของประชากรโดยใช้สถิติร้อยละ (percentile) ค่าเฉลี่ย

(mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ความผูกพันของมารดาต่อทารก โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เพื่อวัด ความสอดคล้องภายในของข้อคำถาม และใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (I-CVI) ในการ ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลของมารดาในการศึกษา พบว่า มารดาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 13 คน (ร้อยละ 43.33) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปริญญาตรี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 33.33) สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสและอยู่ด้วยกัน จำนวน 22 คน (ร้อยละ 73.33) รายได้ครอบครัวต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท จำนวน 10 คน (ร้อยละ 33.33) และอายุครรภ์เมื่อคลอด ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 32-36 สัปดาห์ จำนวน 16 คน (ร้อยละ 53.33) ดังแสดงในตารางที่ 1

ผลการศึกษาพบว่าแบบสอบถามความผูกพัน ของมารดาต่อทารก (MIAQ) ทั้ง 26 ข้อ มีค่าความสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวม (corrected item-total correlation) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.30 ถึง 0.58 แสดงถึงความเชื่อมโยงของข้อคำถามกับแบบสอบถามโดยรวม ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งสะท้อนว่าแต่ละข้อมุ่งวัดเนื้อหาที่ เกี่ยวข้องกับแนวคิดเดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค หากลบข้อคำถามทีละข้อ (Cronbach's alpha if item deleted) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.87-0.88 ซึ่งใกล้เคียงกับค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาครวม (0.88) แสดงให้เห็นว่าไม่มี ข้อคำถามใดที่ลดความเที่ยงของแบบสอบถามในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญ และการคงไว้ซึ่งข้อคำถามทั้งหมดมีความ เหมาะสมในการวัดความผูกพันของมารดาต่อทารกในบริบท ของการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (n=30 คน)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุของมารดา		
18-25 ปี	8	26.67
26-35 ปี	13	43.33
36-45 ปี	9	30.00
Mean = 31.3 SD = 6.1		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	2	6.67
มัธยมศึกษา	9	30.00
อนุปริญญา/ปวส.	6	20.00
ปริญญาตรี	10	33.33
สูงกว่าปริญญาตรี	3	10.00
สถานภาพสมรส		
สมรสอยู่ด้วยกัน	22	73.33
สมรสแยกกันอยู่/หย่าร้าง	8	26.67
รายได้ครอบครัวต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	5	16.67
10,001-20,000 บาท	10	33.33
20,001-30,000 บาท	7	23.33
มากกว่า 30,000 บาท	8	26.67
Mean = 21,000 SD = 9,500		
อายุครรภ์เมื่อคลอด		
น้อยกว่า 28 สัปดาห์	4	13.33
28-31 สัปดาห์	10	33.33
32-36 สัปดาห์	16	53.33
Mean = 32.9 SD = 3.1		

ตารางที่ 2 ความเที่ยงเชิงสอดคล้องภายในรายชื่อของแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกจำแนกตามมิติ (n=30 คน)

ข้อคำถาม	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1. ฉันรู้สึกรักลูกของฉัน	0.416	0.874
2. ฉันรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขเมื่อได้เห็นลูกตื่น ลืมตา มีดวงตาที่สดใส ยิ้ม ทำท่าดูดปาก ขยับแขนขา กำมือ	0.481	0.873
3. ฉันต้องการใช้เวลาพูดคุยกับลูกเป็นพิเศษ	0.527	0.871
4. ฉันเฝ้ารอคอยเวลาที่จะได้พูดคุยกับลูก	0.415	0.874
5. เพียงแค่ฉันเห็นลูกตื่น ลืมตา ขยับแขนขา ยิ้ม ก็ทำให้ฉันรู้สึกดี	0.464	0.873
6. ฉันรู้ว่าลูกต้องการฉันเมื่อฉันเห็นลูกตื่น ลืมตา กำมือของฉัน	0.485	0.872
7. ฉันคิดว่าลูกของฉันน่ารัก	0.344	0.876
8. ฉันดีใจที่เด็กคนนี้เป็นลูกของฉัน	0.376	0.875
9. ฉันรู้สึกพิเศษเมื่อเห็นลูกยิ้มตอบ	0.529	0.871
10. ฉันรู้สึกชอบมองดวงตาที่สดใสของลูก	0.557	0.870
11. ฉันรู้สึกมีความสุขที่ลูกสามารถสัมผัสมือ หรือกำมือของฉัน	0.567	0.871
12. ฉันรู้สึกอยากเฝ้าดูลูกน้อยนอนหลับ ดวงตาปิดสนิท ไม่มีการพวา	0.412	0.874
13. ฉันรู้สึกอยากให้ลูกอยู่ใกล้ชิดกับฉัน	0.402	0.874
14. ฉันเล่าเรื่องลูกของฉันให้คนอื่นฟัง	0.399	0.875
15. ฉันคิดว่าการที่ฉันได้อยู่ใกล้ลูกเป็นเรื่องที่มีความสุข	0.459	0.873
16. ฉันรู้สึกมีความสุขเมื่อลูกกำนิ้วมือของฉัน	0.317	0.877
17. ฉันรู้สึกชื่นชมลูกของฉันเมื่อลูกสามารถลืมตา จับมือของฉันได้	0.411	0.874
18. ฉันชอบที่จะเห็นลูกน้อยของฉันมีการตอบสนอง ที่ดี เช่น ตื่นลืมตา มีดวงตาสดใส กำมือ สัมผัสมือ ไม่มีการพวา หรือนอนหลับสนิท ไม่ร้องไห้	0.454	0.873
19. ฉันคิดถึงลูกน้อยตลอดเวลา	0.435	0.873
20. ฉันคิดว่าฉันเข้าใจนิสัยของลูกจากการแสดงสีหน้า การร้องไห้ การเคลื่อนไหวร่างกาย การหลับ การตื่น ของลูก	0.431	0.874
21. ฉันรู้สึกอยากให้ลูกไว้วางใจฉัน	0.363	0.875
22. ฉันคิดว่าฉันมีความสำคัญต่อลูก	0.303	0.877

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อคำถาม	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
23. ฉันเข้าใจความต้องการของลูกจากท่าทางของเขา	0.575	0.869
24. ฉันเอาใจใส่ลูกของฉันเป็นพิเศษ	0.464	0.873
25. ฉันปล่อยลูกอย่างนุ่มนวลเวลาลูกร้องไห้	0.419	0.874
26. ฉันคิดว่าการแสดงความรักกับลูกเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย	0.429	0.874

การอภิปรายผล

เครื่องมือแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (MIAQ) ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประเมินความผูกพันระหว่างมารดาและทารกแรกเกิดโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ทารกต้องเข้ารับการดูแลในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มารดาเผชิญกับความวิตกกังวล ความไม่แน่นอน รวมถึงความยากลำบากจากการถูกแยกจากทารกเป็นระยะเวลาหนึ่ง

ผลการศึกษาพบว่าเครื่องมือแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (MIAQ) มีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูง โดยจากการประเมินข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ พบว่า 25 ข้อได้รับคะแนนความเห็นในระดับสูง (3-4 คะแนน) จากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน เมื่อนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงของแต่ละข้อ (I-CVI) ปรากฏว่าค่าอยู่ในช่วง 0.80-1.00 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความตรงเชิงเนื้อหาในระดับดีเยี่ยม⁽¹⁷⁾ สำหรับข้อคำถามลำดับที่ 22 ที่ได้รับข้อเสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนถ้อยคำจาก “ฉันคิดว่าฉันมีความสำคัญต่อลูกน้อย” เป็น “ฉันคิดว่าฉันมีความสำคัญต่อลูก” นั้น มีเหตุผลที่สอดคล้องกับหลักการทางภาษาศาสตร์และจิตวิทยาการวัดอย่างชัดเจน โดยคำว่า “ลูกน้อย” แม้จะมีความหมายเชิงความอ่อนโยนและความรักใคร่ แต่ในบริบทของแบบสอบถามที่มุ่งวัดความรู้สึกผูกพันอย่างเป็นทางการ ถ้อยคำบางคำอาจก่อให้เกิดความกำกวมในการตีความโดยเฉพาะคำว่า “น้อย” ซึ่งอาจสร้างความรู้สึกเปรียบเทียบหรือจำกัดความหมายส่งผลต่อความสม่ำเสมอในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง การตัดคำดังกล่าวออกช่วยเพิ่มความกระชับ ชัดเจน และลดความคลุมเครือในการตีความซึ่งส่งเสริมความแม่นยำของการวัด

และความเที่ยงตรงของเครื่องมือตามหลักการพัฒนาเครื่องมือที่ดีควรมีการใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน ไม่ตีความได้หลายทาง เพื่อให้สามารถวัดตัวแปรได้ตรงตามเป้าหมาย^(11,17)

สำหรับความเชื่อมั่นของเครื่องมือพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคสำหรับข้อคำถามทั้ง 26 ข้อเท่ากับ 0.88 ซึ่งอยู่ในระดับสูงและบ่งชี้ถึงความน่าเชื่อถือที่ดีเยี่ยม⁽¹⁶⁾ นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในการลบข้อคำถามที่ละข้ออยู่ในช่วง 0.87 ถึง 0.88 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความสัมพันธ์และสนับสนุนความน่าเชื่อถือโดยรวมของเครื่องมืออย่างมั่นคง ขณะเดียวกันค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมอยู่ในช่วง 0.30 ถึง 0.58 ซึ่งบ่งชี้ว่าแต่ละข้อมีความสัมพันธ์เหมาะสมกับตัวแปรรวมและสามารถแยกแยะได้ในระดับที่ยอมรับได้^(6,17) มีความสอดคล้องกับแบบสอบถามฉบับดั้งเดิมพัฒนาโดย Muller และเมื่อนำไปใช้กับมารดาหลังคลอดจำนวน 196 ราย พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.85 จากนั้นเมื่อทดสอบซ้ำกับกลุ่มมารดาหลังคลอดอีก 148 ราย แบ่งเป็นมารดาหลังคลอด 4 เดือน (62 ราย) และ 8 เดือน (86 ราย) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.75 และ 0.85 ตามลำดับสำหรับแสดงถึงความสม่ำเสมอและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาในบริบทวัฒนธรรมอื่นพบว่า Shin และ Kim⁽¹⁸⁾ พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (MIAQ) ฉบับแปลเป็นภาษาเกาหลีอยู่ในช่วงระหว่าง 0.65 ถึง 0.94 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องภายในในระดับที่หลากหลายแต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในทำนองเดียวกัน Chen และคณะ⁽¹⁹⁾

ศึกษาความเชื่อมั่นของแบบประเมิน MIAQ ฉบับภาษาจีน โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาครวมเท่ากับ 0.94 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ยังรายงานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างแบบประเมิน Chinese version of the MAI (CMAI) กับแบบวัด Maternal-Fetal Attachment Inventory (MFAI) และ Maternal-Infant Attachment Inventory (MAI) เท่ากับ 0.38 และ 0.50 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽¹⁹⁾ แสดงให้เห็นถึงความตรงตามโครงสร้าง (construct validity) และความเหมาะสมของแบบประเมินในการนำไปใช้ในกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และจากการศึกษาบททวนของ Wittkowski และคณะ⁽²⁰⁾ พบว่าเครื่องมือวัดความผูกพันระหว่างมารดาและทารกในรูปแบบรายงานตนเองจำนวนมาก มีความแตกต่างกันในด้านความน่าเชื่อถือและความตรงตามโครงสร้างทางจิตวิทยา นอกจากนี้การประเมินคุณสมบัติทางจิตวิทยาเชิงลึก เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการทดสอบความสม่ำเสมอภายใน (internal consistency) เป็นสิ่งสำคัญเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของเครื่องมือวัดในแต่ละบริบทการใช้งาน⁽²¹⁾

นอกจากนี้ ผลการศึกษาค้นคว้านี้ สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มทารกคลอดก่อนกำหนด (preterm infants) ซึ่งมีความเปราะบางทั้งทางด้านการพัฒนาระบบประสาทสัมผัส และการควบคุมสถานะตนเอง (self-regulation) โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในบริบทของหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) ที่มีสิ่งเร้าทางสิ่งแวดล้อมและข้อจำกัดด้านการสัมผัสจากมารดา การที่มารดาไม่สามารถโอบกอดหรือมีปฏิสัมพันธ์กับทารกได้อย่างใกล้ชิดในช่วงแรกของชีวิต ส่งผลให้ความผูกพันระหว่างมารดาและทารกอาจเกิดขึ้นได้ช้าหรือมีระดับต่ำกว่าปกติ^(22,23) ดังนั้นการใช้เครื่องมือแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (MIAQ) ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมารดาทารกคลอดก่อนกำหนดจึงช่วยสะท้อนภาพความสัมพันธ์ในบริบทที่มีความซับซ้อน และช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความผูกพันในช่วงวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาร่วมกับผลการตอบสนองของทารกหลังการได้รับการกระตุ้นหรือการแทรกแซงที่เน้นความสัมพันธ์แม่-ลูก

แม้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจะอยู่ที่ 30 คน ซึ่งอาจถือว่าไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาเชิงปริมาณในระดับกว้าง แต่จำนวนดังกล่าวถือว่าเพียงพอสำหรับ การศึกษาระยะเริ่มต้น (initial developmental study) ที่มุ่งประเมินความเหมาะสมและความเชื่อถือได้เบื้องต้นของแบบสอบถามที่พัฒนาใหม่ ซึ่งให้ข้อมูลอันมีค่าในการปรับปรุงข้อคำถามและยืนยันศักยภาพของเครื่องมือในบริบทเฉพาะ เช่น หอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด ผลการศึกษานี้จึงมีบทบาทสำคัญ ในการปูพื้นฐานสู่การวิจัยในระยะถัดไป โดยเฉพาะการขยายกลุ่มตัวอย่าง ให้ครอบคลุมประชากรที่หลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งจะส่งเสริมความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือนี้ให้สูงขึ้นในระดับประชากรเป้าหมายที่กว้างกว่า⁽²⁴⁻²⁶⁾

สรุป

เครื่องมือแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (Mother-to-Infant Attachment Questionnaire: MIAQ) ที่ได้รับการประเมินในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจากข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ เท่ากับ 0.88 ซึ่งระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดี และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ประเมินความผูกพันระหว่างมารดาและทารกแรกเกิดในบริบทของหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) ซึ่งเป็นบริบทเฉพาะที่ทารกต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด และสนับสนุนด้านจิตสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เครื่องมือดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในงานวิจัยและการประเมินผลทางคลินิก แบบสอบถาม MIAQ เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการสะท้อนความรู้สึกผูกพันของมารดาในเชิงอัตวิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้ควบคู่กับข้อมูลทางคลินิกอื่นๆ เช่น ระยะเวลาที่มารดาสามารถอยู่ร่วมกับทารก พฤติกรรมการสัมผัส การให้นมและระดับความวิตกกังวลในระยะหลังคลอด⁽²¹⁾ ซึ่งช่วยให้การประเมินความผูกพันมีความครอบคลุมและลึกซึ้งมากขึ้นในบริบทของหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) การประเมินความผูกพันระหว่างมารดาและทารกจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยแวดล้อมเฉพาะ เช่น สถานะสุขภาพของทารก ระยะเวลาการพักรักษาตัว และโอกาสที่มารดาจะมีส่วนร่วมใน การดูแลลูก

ของตนอย่างแท้จริง การใช้แบบสอบถาม MIAQ ร่วมกับเครื่องมืออื่นหรือการสัมภาษณ์เชิงลึก จึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้เข้าใจภาพรวมและมิติเชิงลึกของความผูกพันในกลุ่มมารดาที่มีทารกในภาวะวิกฤตได้อย่างรอบด้าน ความเข้าใจเชิงลึกนี้จะช่วยส่งเสริมการวางแผนการดูแลที่ตอบสนองความต้องการทั้งทางกายและใจของมารดาและทารกได้อย่างเหมาะสมพร้อมส่งเสริมความผูกพันและสภาวะที่ยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เครื่องมือแบบสอบถามความผูกพันของมารดาต่อทารกแรกเกิด (Mother-to-Infant Attachment Questionnaire: MIAQ) ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินระดับความผูกพันระหว่างมารดากับทารกแรกเกิดในบริบทที่มารดาและทารกจำเป็นต้องแยกจากกัน ไม่จำกัดเฉพาะในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) เท่านั้น อาทิ กรณีที่ทารกเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล หรือมารดาไม่สามารถอยู่ร่วมกับทารกได้ในระยะเริ่มต้น การนำเครื่องมือนี้ไปใช้จะช่วยช่วยให้บุคลากรทางสุขภาพสามารถประเมินภาวะทางจิตสังคมมารดาที่คลอดบุตรและบุตรรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (NICU) ได้อย่างเหมาะสมวางแผนการดูแล และให้การสนับสนุนที่ตอบสนองต่อความต้องการของมารดาและทารกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับทุนสนับสนุนจากทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ซึ่งมีส่วนสนับสนุนที่สำคัญต่อความสำเร็จของงานวิจัยฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Damato EG. Predictors of prenatal attachment in mothers of twins. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs [Internet]. 2004;33(4):436-5. Available from: <http://dx.doi.org/10.1177/0884217504266894>
2. Bowlby J. Attachment and loss: Vol. 1. Attachment. 2nd ed. New York: Basic Books; 2014.
3. Johnson K. Maternal-infant bonding: a review of literature. Int J Childbirth Educ. 2013;28(3).
4. Gulesen A, Yildiz D. Investigation of maternal-infant attachment in the early postpartum period with evidence based practice. TAF Prev Med Bull [Internet]. 2013;12(2):177. Available from: <http://dx.doi.org/10.5455/pmb.1-1336130426>
5. Bicking Kinsey C, Hupcey JE. State of the science of maternal-infant bonding: a principle-based concept analysis. Midwifery [Internet]. 2013; 29(12):1314-20. Available from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2012.12.019>
6. Muller ME. A questionnaire to measure mother-to-infant attachment. J Nurs Meas [Internet]. 1994 Winter;2(2):129-41. Available from: <http://dx.doi.org/10.1891/1061-3749.2.2.129>
7. Flacking R, Lehtonen L, Thomson G, Axelin A, Ahlqvist S, Moran VH, et al. Closeness and separation in neonatal intensive care: Closeness and separation. Acta Paediatr [Internet]. 2012; 101(10):1032-7. Available from: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1651-2227.2012.02787.x>
8. Makela H, Axelin A, Feeley N, Niela-Vilen H. Clinging to closeness: The parental view on developing a close bond with their infants in a NICU. Midwifery [Internet]. 2018;62:183-8. Available from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2018.04.003>
9. Richey RC, Klein JD. Developmental research methods: Creating knowledge from instructional design and development practice. J Comput High Educ [Internet]. 2005;16(2):23-38. Available from: <http://dx.doi.org/10.1007/bf02961473>
10. Striano T. Doing developmental research: A practical guide. New York, NY: Guilford Publications; 2016.
11. Tommaso Trombetta et al. Pre-natal attachment and parent-to-infant attachment: A systematic review. Front Psychol. 2021;12:620942.
12. Rowan, C. (2017). Maternal-infant attachment. In *The social context of birth* (pp. 157-167). Routledge

13. Bujang MA, Baharum N. Sample size guideline for correlation analysis. *World J Soc Sci Res* [Internet]. 2016;3(1):37. Available from: <http://dx.doi.org/10.22158/wjssr.v3n1p37>
14. Zijlmans EAO, Tijmstra J, Sijtsma K. Item-score reliability as a selection tool in test construction. *Front Psychol*. 2018;9:2298.
15. Boateng GO, Neilands TB, Frongillo EA, Melgar-Quinonez HR, Young SL. Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Front Public Health* [Internet]. 2018;6. Available from: <http://dx.doi.org/10.3389/fpubh.2018.00149>
16. Tavakol M, Dennick R. Making sense of Cronbach's alpha. *Int J Med Educ* [Internet]. 2011;2:53-5. Available from: <http://dx.doi.org/10.5116/ijme.4dfb.8dfd>
17. DeVellis RF, Thorpe CT. Scale development: Theory and applications. Sage publications; 2021 Sep 16.
18. Shin H, Kim YH. Maternal Attachment Inventory: Psychometric evaluation of the Korean version. *J Adv Nurs*. 2007;59(3):299-307.
19. Chen CJ, Sung HC, Chen YC, Chang CY, Lee MS. The development and psychometric evaluation of the Chinese version of the maternal attachment inventory. *J Clin Nurs*. 2013;22(19-20):2687-95.
20. Wittkowski A, Vatter S, Muhinyi A, Garrett C, Henderson M. Measuring bonding or attachment in the parent-infant-relationship: A systematic review of parent-report assessment measures, their psychometric properties and clinical utility. *Clin Psychol Rev*. 2020;82:101906.
21. Lutkiewicz K, Bieleninik, Cieślak M, Bidzan M. Maternal-infant bonding and its relationships with maternal depressive symptoms, stress and anxiety in the early postpartum period in a Polish sample. *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(15):5427.
22. Flacking R, Ewald U, Nyqvist KH, Starrin B. Trustful bonds: A key to "becoming a mother" and to reciprocal breastfeeding. *Birth*. 2012; 39(1):21-9.
23. Feldman R, Eidelman AI. Maternal postpartum behavior and the emergence of infant-mother and infant-father synchrony in preterm and full-term infants: The role of neonatal vagal tone. *Dev Psychobiol*. 2007;49(3):290-302.
24. Bryman A. Social research methods. 5th ed. Oxford: Oxford University Press; 2016.
25. Field A. Discovering statistics using IBM SPSS statistics. London: Sage Publications; 2024.
26. Boateng GO, Neilands TB, Frongillo EA, Melgar-Quinonez HR, Young SL. Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Front Public Health*. 2018;6:149.